

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
соціальної педагогіки та
психології

О.В. Пономаренко

«30» серпня 2021 р.

Методика створення терапевтичної казки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форми здобуття освіти
спеціальності 231 соціальна робота
освітня програма «Соціальна педагогіка»

Укладач: Мамай Н.О., викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри
соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та
спеціальної освіти

Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол №1 від «30» серпня 2021 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

І.В. Козич

Погоджено з навчально-методичним відділом

2021

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістовні модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 23 Соціальна робота	Кількість кредитів – 3	Вибіркова дисципліна	
		Цикл дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціальність 231 соціальна робота	Загальна кількість годин - 90 Змістових модулів - 4	курс:	
Освітня програма Соціальна педагогіка		2-й	2-й
Рівень вищої освіти: Магістерський		Семестр	
		3-й	3-й
	Кількість поточних контрольних заходів - 8	Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		68 год.	82 год.
Вид підсумкового семестрового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методика створення терапевтичної казки» є засвоєння змісту казкотерапії як окремого методу психологічного впливу.

Основними завданнями дисципліни «Методика створення терапевтичної казки» є:

- Засвоїти зміст основних понять казкотерапії та ознайомитися зі специфікою створення терапевтичної казки;
- Отримати уявлення про предмет і завдання методики створення терапевтичної казки;
- Виробити уміння та навички створення терапевтичної казки та її практичної реалізації;
- Набути навички застосування казки як методу отримання психодіагностичної інформації;
- Усвідомити принципи та порядок (етапність) створення терапевтичної казки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Результати навчання: ПРН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї,	Методи навчання: - лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація,

<p>соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.</p> <p>ПРН15. Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень.</p> <p>ПРН19. Розробляти, апробувати та втілювати соціальні проекти і технології.</p> <p>Компетентності:</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи та соціальної педагогіки, що передбачає реалізацію традиційних та інноваційних соціально-педагогічних технологій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>СК-2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.</p> <p>СК-8. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.</p> <p>СК-12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства.</p> <p>СК-15. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проектів і технологій.</p>	<p>тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - діалогічні методи (інтерактивні заняття, інтелектуальні розминки, заняття з елементами тренінгу та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод проектів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); <p>Контрольні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування; - усні та письмові опитування; - перевірка письмових робіт студентів (есе, довідки, порівняльні характеристики, реферати, тощо); - перевірка текстів щодо дотримання технічних вимог; - перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання; - перевірка творчих робіт.
--	---

Міждисциплінарні зв'язки.

Проблематика курсу «Методика створення терапевтичної казки» пов'язана з курсами «Технології соціально-педагогічної діяльності», «Соціально-педагогічна робота з вразливими сім'ями».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Поняття казкотерапії та принципи роботи з казками

Казки як символи душі. Види казок. Казки і казкотерапія. Загальні закономірності роботи з казками. Казкотерапія як виховна система, органічна внутрішній природі людини. Схеми роздумів над казками. Деякі способи подолання труднощів у казках. Принципи побудови казки як методу отримання психодіагностичної інформації та психологічного впливу. Морфологія казки. Історичне коріння чарівної казки (за В. Я. Проппом).

Змістовий модуль 2

Діагностичні можливості казки.

Методичні рішення діагностичних казок. Проективне казкове інтерв'ю. Чарівна країна всередині нас (за Т. Д. Зінкевич-Євстигнеєвою). Розповідь улюбленої казки.

Завершення казки. Індивідуальне та спільне створення казки. Способи отримання діагностичної інформації. Контент-аналіз казки. Приклади діагностичної роботи з казками. Питання валідності та надійності казкових діагностичних методичних рішень.

Змістовий модуль 3

Дидактичні можливості казки

Медитативні можливості казки. Принципи побудови медитативних казок. Види медитативних казок. Медитативні казки про «ідеальні» відносини між людьми. Поняття дидактичної казки. Принципи побудови дидактичної казки. Методичні рішення дидактичних казок. «Сім казок райдуги» О. Хом'якової. «Як розповісти дитині про пори року» О. Смирнової. Психологічні казки за І. Вачковим. Аналіз власного досвіду створення дидактичної казки.

Змістовий модуль 4

Психотерапевтичні можливості казки

Психокорекційні та психотерапевтичні казки. Загальні принципи побудови психотерапевтичних казок. Авторські терапевтичні казки. Психотерапевтичні казки А. В. Гнезділова, Т. Д. Зінкевич-Євстигнеєвої, Д. Ю. Соколова, І. Ю. Черепанової, Д. Бретт, Л. Вілсуорт. Індивідуальна та групова казкотерапія. Психологічна робота з дитячими труднощами за допомогою казок. Казкотерапія для дітей та дорослих. Казкотерапія з «особливою» дитиною. Аналіз власного досвіду створення психотерапевтичної казки.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/д ф.	з/д ф.	о/д ф.	з/д ист ф.	о/д ф.	з/д ист ф.	о/д ф.	з/д ист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	15	6	2	4	2	2		9	13	5	10	15
2	15	6	4	4	2	2	2	9	11	5	10	15
3	15	4	2	2		2	2	11	13	5	10	15
4	15	6		2		4		9	15	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	22	8	12	4	10	4	38	52	20	40	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30							30				40
Загалом		90						68	82	100		

5. Теми лекційних занять

№ ЗМ	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист. ф.
1.	Тема 1. Загальні закономірності роботи з казками	4	2
2.	Тема 2. Методичні рішення діагностичних казок	2	2
2.	Тема 3. Способи отримання діагностичної інформації	2	
3.	Тема 5. Діагностичні можливості казки	2	
4.	Тема 6. Психотерапевтичні можливості казки	2	
	Разом	12	4

6. Теми практичних занять

№ ЗМ	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист. ф.
1.	Тема 1. Загальні закономірності роботи з казками	2	
1.	Тема 2. Принципи побудови казки як методу отримання психодіагностичної інформації та психологічного впливу	2	2
2.	Тема 3. Діагностичні можливості казки	2	2
4.	Тема 4. Психотерапевтичні можливості казки	2	
4.	Тема 5. Психологічна робота з дитячими труднощами за допомогою казок.	2	
	Разом	10	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ зміст ового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1.	Теоретичне завдання – тестування	Питання для підготовки: 1. Казкотерапія сьогодні. Три етапи становлення концепції казкотерапії. 2. Предмет казкотерапії. 3. Завдання казкотерапевта. Пробудження Віри. 4. Казкотерапія як спосіб передачі знань про життя. 5. Особливості «теорії» чарівництва.	Тестування передбачає надання відповідей на 5 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	5
	Практичне завдання – написання есе за темою: «Міф про Трьох Китів у казкотерапії»	Вимоги до виконання та оформлення: авторський текст обсягом до 4-5 тис. знаків з пробілами. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle . Обов'язково – посилання на використані джерела. https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6840	Максимальна кількість балів (10 балів) нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (2 б.); - повнота розкриття теми (3 б.); - дотримання логіки викладу матеріалу (3 б.); - творчий підхід до розкриття теми(2 б.).	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			
2.	Теоретичне завдання –	Питання для підготовки: 1. Основи роботи з метафорою: властивості метафори,	Тестування передбачає надання відповідей на 5 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у	5

	тестування	<p>поняття «архетип» і «міфологема»</p> <p>2. Метафора як універсальний спосіб світорозуміння і світовідчуття. Призначення метафоричних історій.</p> <p>3. Методологія використання метафоричних історій в освітньому процесі.</p> <p>4. Використання метафори в психологічному консультуванні.</p> <p>5. Властивості метафори (парадоксальність, асоціативність, саморух, багатозначність і недомовленість, дедуктивність, полімодальність, реалістичність).</p>	1 бал.	
	Практичне завдання – використати метод казкотерапії в процесі консультування клієнтів	<p>Вимоги до виконання та оформлення:</p> <p>Опрацювати наукові джерела та знайти використання методу казкотерапії в процесі консультування клієнтів.</p> <p>Скласти звіт (зазначити актуальність обраного методу та короткий аналіз продемонстрованої роботи; до 4-х тис. слів)</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєчасність виконання (2 б.); - розкриття актуальності (3 б.) - науковий стиль написання (3 б.); - дотримання вимог до оформлення (2 б.) <p>Вимоги до оформлення у пам'ятці на сторінці в Moodle</p>	10
Усього за ЗМ 2 контр-заходів	2			
3.	Теоретичне завдання – тестування	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення особливості використання методу казкотерапії в процесі консультування клієнтів. 2. Поняття «проблеми клієнта» в казкотерапії. 	Тестування передбачає надання відповідей на 5 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	5

		<p>3. Міф про Трьох Китів у казкотерапії.</p> <p>4. Логіка консультування у казкотерапії.</p> <p>5. Казка як засіб діагностики і психотерапії в короткотривалому консультуванні.</p>		
	<p>Практичне завдання – підготувати повідомлення «Призначення медитативних казок».</p>	<p>Вимоги до виконання та оформлення:</p> <p>Повідомлення обсягом до 4-х тис. слів. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle .</p> <p>Обов'язково – посилання на використані джерела.</p> <p>https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6840</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєчасність виконання (2 б.); - повнота розкриття теми (3 б.); - дотримання логіки викладу матеріалу (3 б.); - творчий підхід до розкриття теми (2 б.). 	10
Усього за ЗМЗ контр. заходів	2			
4.	<p>Теоретичне завдання – тестування</p>	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Казки, спрямовані на усвідомлення себе в теперішньому, «тут і зараз». 2. Казки, які відображають образи «ідеальних» взаєностосунків між батьками і дітьми («Казка про Короля і Королеву»). 3. Казки, спрямовані на розкриття потенціалу особистості, її самооцінки; на вивчення різних явищ нашого життя («Казки зоряної країни Зодіакалії», «Казка про Чарівника»). 4. Мета психотерапевтичних казок «Сім казок 	<p>Тестування передбачає надання відповідей на 5 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал.</p>	5

		веселки», «Страшилки, або Хто кого боїться», «Загублений камінчик», «Темрява та її приятелі» та ін. 5. Створення малюнків за казкою.		
	Практичне завдання – прослухати казки «Пряник» («Ластівка», «Чоловік») (І. Стішенок) та створити малюнки за прослуханими казками.	Вимоги до виконання та оформлення: Після прослуховування казок, зробити аналіз та намалювати малюнки. Виконане завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle . https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6840	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (2 б.); - коректність аналізу казки (3 б.); - дотримання вимог до оформлення (3 б.) - творчий підхід до розкриття теми (2 б.). Вимоги до оформлення у пам'ятці на сторінці в Moodle	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			
Усього за змістові моду	8			60

лі конт р- заход ів				
---------------------------------	--	--	--	--

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання - тестування	<p>Питання для підготовки до заліку:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому казкотерапевта називають носієм давніх традицій передачі досвіду, знань про соціальне та духовне життя? 2. У чому полягає внесок послідовників Карла Густава Юнга щодо психологічного призначення казки, міфу, легенди? 3. Чому казкотерапія є найдавнішим психологічним і педагогічним методом? 4. Чому казкотерапію можна назвати «дитячим» методом? 5. Як виховати Творця в гіперактивній і агресивній дитині? 6. Як спонукати клієнта (незалежно від віку) розвиватися? 7. Як пробуджувати віру в дитині? 8. Чому саме терапевтичні казки, історії є основою казкотерапії? 9. Чому варто осмислювати духовну спадщину (звичаї, міфи, легенди, казки) свого народу? 10. Осмислюючи казки, як можна знаходити в них приховані життєві уроки? 	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20

	<ol style="list-style-type: none">11. Чому варто складати казки з хорошим кінцем?12. Чому основна психолого-педагогічна робота в казкотерапії проходить на ціннісному рівні?13. У чому сенс ідеї метаморфози?14. У чому суть принципів казкотерапії?15. Які основні випадки використання метафори в роботі казкотерапевта?16. Чим зумовлена виняткова роль метафори, художнього образу в психологічному консультуванні?17. У чому полягає парадоксальність метафори і як вона допомагає в роботі з клієнтом?18. У чому полягає асоціативність, саморух метафори, її багатозначність і недомовленість?19. У чому закономірність архетипу Дороги, Шляху?20. Що розуміється під Пригодою в казкотерапії?21. Назвіть основні випадки, коли людина потрапляє в проблемну ситуацію;22. У чому полягає стратегія казкотерапевта, коли клієнт «зависає»?23. У чому особливість проблемного стану «зачаклованості»?24. Як Ви розумієте тезу «Людина живе в «чужій казці»»?25. Яка роль естетичного виховання в пізнанні людиною Тонкої реальності?26. Як людина пізнає Соціальну реальність?27. Що входить в поняття соціалізації?28. Як утворюється Суб'єктивна реальність?29. Як казкотерапевт підбирає метафори Внутрішньої Казкової країни?30. Які основні вимоги до рекомендацій казкотерапевта на першому етапі консультації («Початок Пригоди»)?31. Які особливості другого етапу консультування («Пошук Шляху»)?32. Який алгоритм роботи казкотерапевта на другому етапі		
--	--	--	--

		<p>консультування?</p> <p>33. Які жанри використовуються в казкотерапії?</p> <p>34. У чому сила народних казок?</p> <p>35. Які форми роботи з народними казками?</p> <p>36. У чому алгоритм дидактичної казки?</p> <p>37. У чому алгоритм психокорекційної казки?</p> <p>38. Які причини «поганої» поведінки дитини варто враховувати казкотерапевту, створюючи психокорекційні казки?</p> <p>39. У чому особливості психотерапевтичних казок?</p> <p>40. Для чого створюються медитативні казки?</p>		
	<p>Практичне завдання – скласти програму консультування клієнта за допомогою методу казкотерапії.</p>	<p>Практичне завдання виконується під час проведення заліку.</p> <p>Передбачається схематичне складання програми консультування клієнта за допомогою методу казкотерапії.</p>	<p>Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи: визначення проблеми, мети, завдань програми – 4 б.; характеристика обраної категорії досліджуваних – 3 б.; обґрунтування доцільності запропонованих методів діагностики – 4 б.; наявність пакета діагностичного інструментарію – 3 б.; оформлення згідно з вимогами – 3 б.; презентація програми – 3 б.</p>	<p>20</p>
<p>Усього за підсумковий семестровий контроль</p>				<p>40</p>

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бреусенко-Кузнецов О. А. Екзистенціальний аспект виховного впливу чарівної казки : навч. посіб. Київ : Вісник Національного технічного університету України, 2012. 74 с.
2. Орловська О.А. Казкотерапія як метод символ-драми в роботі психолога та соціального працівника : навч. посіб. Київ, 2020. 167 с.
3. Самошкіна Л. М. Метафора в роботі з дитячими психологічними проблемами : навч. посіб. Дніпро : ДНУ, 2012. 140 с.
4. Тіунова О.В. Казка в день народження «Я» : метод. посіб. Київ : Науковий світ, 2014. 271 с.

Додаткова:

1. Ткач Р.М. 50 лікувальних казок для дітей (рос. мовою) : науково-популярне видання. Київ : «Фенікс», 2014. 215 с.
2. Фабрічева М. Казкотерапія : кращі методики для розвитку творчого ставлення до життя : навч. посібник. Київ : Центр ресурсного розвитку «М-Арт», 2014. 100 с.
3. Філь О.В. Методичні рекомендації з формування умінь оволодіння методом казкотерапії : для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності «Соціальна педагогіка» : навчально-методичний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 45с.
4. Jensen-Ryan D., Murren C. J., Rutter M. T., Thompson J. J. Advancing Science while Training Undergraduates : Recommendations from a Collaborative Psychology Research Network. Cbe-Life Sciences Education. 2020. Dec. T. 19, № 4. С. 9.
5. Varga Z., Poto Z., Czopf L., Fuzesi Z. Do we need special pedagogy in medical schools? Attitudes of teachers and students in Hungary : a cross-sectional study. BMC Medical Education. 2020. Dec. T. 20, № 1. С. 10.

Інформаційні джерела:

1. Ройз С. Казкотерапія : навч. посіб. / укл. С. Ройз. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 276 с. URL : <http://www.zn.ua/3000/3855/50075/>.
2. Соколов Д. Ю. Казки та казкотерапія : навч. посіб. / укл. Д. Ю. Соколов. Київ : Педагогіка, 2017. 160 с. URL : www.PsyServer.narod.ua
3. Юнг К. Г. Феноменологія духу в казках. Київ : Порт-Рояль, 2012. 320 с. URL : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Yung/fen_duh.php.
4. Франц М. Психология сказки. Толкование волшебной сказки : Москва : Франц, 2012. 150 с. URL : http://www.lib.eliseeva.com.ua/view_book.php?id=317.